

Inwoners van Zeist bedenken bomenbeleid voor de komende zeventig jaar

Samen met twee ambtenaren ontwikkelt een groep bewoners het Lange Termijn Bomenplan voor de gemeente Zeist. 'Als het om bomen gaat, lopen we nu voorop in de rij'

Op 6 september van dit jaar keurde een dolenthousiaste gemeenteraad van Zeist unaniem het Lange Termijn Bomenbeheerplan 2016 – 2041 goed. Het plan kwam tot stand door een nauwe samenwerking tussen bewoners en twee volhardende ambtenaren. 'Ik moest leren de gewenste toekomst los te laten.'

Auteur: Jessica Heggers

Verlengde Slotlaan vervangen: Door in een keer de hele laan (of een te onderscheiden deel van de laan) te vervangen, kun je de uniformiteit in leeftijd, grootte en soort waarborgen voor de toekomst.

Het was wennen voor beleids- en bestuursadviseur Inge Broekstra en groenbeheerder Rob Videler, burgers echt de ruimte geven om invloed uit te oefenen op het gemeentelijk beleid. In twee jaar tijd hielden ze 28 bijeenkomsten en schreven ze samen met een groep bewoners het Lange Termijn Bomenbeheerplan. 'Het was een cursus in luisteren. We waren niet tot deze kwaliteit gekomen als we dit alleen met ambtenaren hadden gedaan.'

Het was een beetje toeval, dat groenbeheerder Rob Videler erachter kwam dat de gemeente Zeist de komende vijftien jaar met een bovengemiddelde boomsterfte te maken krijgt. Videler: 'Alle 35.000 bomen van Zeist staan geregistreerd in ons beheersysteem. Daarin houden we bij hoe oud ze zijn en wat de levensverwachting is. Ik was aan het goochelen met die gegevens en kreeg een statistiek op mijn scherm waaruit bleek dat de komende vijftien jaar de helft van die 35.000 bomen aan het einde van zijn leven komt. Dat is goed te verklaren, omdat de gemeente Zeist vanaf de jaren dertig

een grote ontwikkeling heeft doorgemaakt. Veel bomen die toen geplant werden, zijn de komende jaren aan het einde van hun levenscyclus. Terwijl ik naar het scherm zat te staren, kwam Inge binnenlopen.'

Meningen wonen naast elkaar

Broekstra: 'Ik was bezig met het Groenstructuurplan. Daarin legt de gemeente zijn visie op het groen vast. Waar moet het groen voor gebruikt worden? Waar gaan we ons geld aan uitgeven? Een kernwaarde van Zeist is het groene karakter van de stad. Veel bewoners vinden groen en dus bomen erg belangrijk. Ze hebben er verschillende meningen over en die meningen wonen meestal naast elkaar.'

De ambtenaren realiseerden zich dat het beschikbare budget niet toereikend is om alle oude bomen de komende jaren te vervangen. Broekstra: 'We hadden € 75.000,- per jaar beschikbaar voor vervanging. Een boom kost tijdens zijn leven van

gemiddeld 70 jaar € 1.375,-, waarvan 45% bestemd is voor het rooien. Met dat budget van € 75.000,- konden we dus 75 bomen per jaar rooien, terwijl de noodzaak aanwezig was voor wel duizend bomen per jaar. Dat zou jaarlijks 1 tot 1,2 miljoen euro kosten.'

De tent uit duwen

Het Groenstructuurplan Groen (voor) Zeist werd in 2011 vastgesteld door de gemeenteraad. Broekstra: 'Het verhaal van de stervende bomen had zo veel indruk gemaakt, dat de raad een bomenfonds in het leven riep. Daarin werden gemeentelijke meevallers gereserveerd voor het rooien en vervangen van de oude bomen. Daarnaast kregen we van de raad opdracht om scenario's uit te werken voor de vervanging van de bomen. Zeist heeft 60.000 inwoners en kent een grote groep groenliefhebbers. Als de samenleving met zo'n groot bomenprobleem geconfronteerd wordt, zijn ze vast bereid om mee te denken over oplossingen, dachten we. We hebben burgers opgeroepen om mee te

denken over het bomenbeleid voor de komende zeventig jaar.'

De oproep leverde een groep van twaalf mensen op die mee wilden denken over het Lange Termijn Bomenbeheersplan. Videler: 'De raad wilde dat burgers vrij konden denken, zonder de invloed van ambtenaren. De bewoners zelf waren het daar niet mee eens; ze wilden er gemeentelijke deskundigen bij hebben.' Broekstra: 'De eerste avond was de sfeer gespannen en zaten we met het zweet in onze handen. We hielden ons op de achtergrond. Vanaf de tweede avond ging het beter. De ideeën, kennis en energie in die groep leverden ons veel nieuwe gezichtspunten op die we vanuit ons vastgeroeste stramien niet verwacht en bedacht hadden. Het leidde tot onverwachte scenario's, die politiek uiteindelijk heel handig waren.' Videler: 'Wij moesten de groep na iedere bijeenkomst de tent uit duwen. Ik heb veel geleerd over Zeist.'

Veel bewoners vinden groen en dus bomen erg belangrijk

Pijn in de buik

De aanpak in de groep was eenvoudig. Videler: 'We hebben briefjes gemaakt met punten erop en twee kaarten van Zeist meegenomen. De bewoners konden in twee groepen plannen maken met vier verschillende bedragen, oplopend van 75.000 euro tot acht ton. De groep werd in tweeën gedeeld en iedere groep kreeg opdracht om punten toe te kennen aan wat zij belangrijk vonden. Elk punt vertegenwoordigde een bedrag. Wij hebben ons afzijdig gehouden. Aan het eind van de avond hadden we twee keer vier scenario's. Bij één groep lag de nadruk op het groen om de hoek; de andere groep gaf prioriteit aan de cultuurhistorische lanen en parken.' Broekstra: 'De twee groepen kwamen

Luchtfoto laat zien hoe groen Zeist is.

niet dicht bij elkaar en toen begon bij ons de pijn in de buik. Hoe moesten we deze verschillende scenario's aan de gemeenteraad presenteren?'

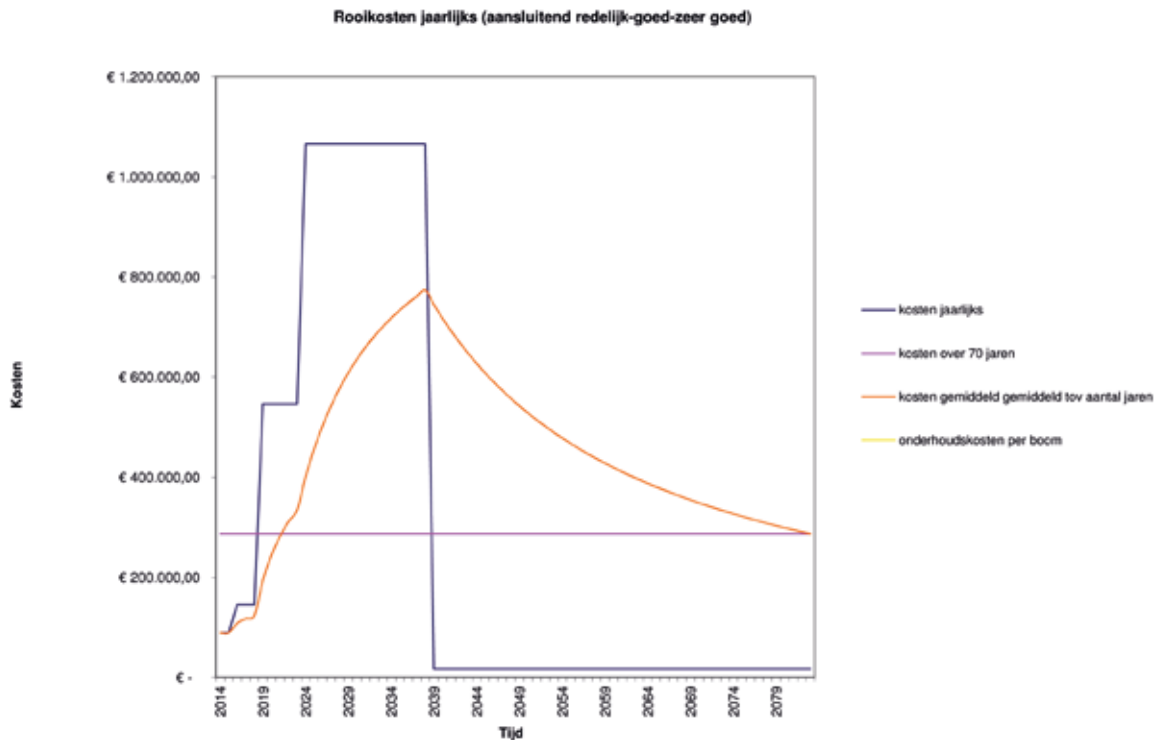
Nieuwe structuur

De groep besloot zelf het rapport voor de raad te schrijven; er werden werkgroepjes gevormd en de hoofdstukken werden verdeeld. Videler: 'Het onderscheid tussen ambtenaren en burgers viel toen weg. We waren echt een team. Omdat we alles tot in detail met elkaar bespraken, werden we gedwongen om ook de kosten nauwkeurig te specificeren.'

Het groepswerk leidde tot een gezamenlijk plan: scenario Q, dat uitgaat van behoud van het groene karakter van de stad, slimme maatregelen voorstaat en bomen wil planten in een toekomstvaste omgeving. Niet het benodigde bedrag is leidend, maar de gewenste kwaliteit. De raad omarmde het scenario en gaf opdracht het uit te werken in een Lange Termijn Bomenbeheerplan. Daaraan werden geen financiële randvoorwaarden verbonden en dat is opmerkelijk. Broekstra: 'Het gaf ons en de groep de ruimte om te zoeken naar nieuwe structuren, waarbij we antwoord zochten op vragen als: waaruit bestaat het groene karakter van de stad,

Rob Videler en Inge Broekstra.

Roorkosten jaarlijks

Het bleek niet altijd nodig om een nieuwe boom te planten

welke uitstraling willen we en welke en hoeveel bomen zijn daarvoor nodig?' De groep bekeek de stad als geheel, bracht de historische structuren, parken, pleinen, plantsoenen en buurten in beeld en zocht naar overeenkomsten tussen de verschillende gebieden. Die manier van kijken naar de stad werd omgezet in inspiratiebeelden voor de toekomst.

Van stippen naar vlekken

Broekstra: 'Hoe moesten we die inspiratiebeelden omzetten naar plannen? We hebben per gebied gekeken naar de ontwerpstyl, het aantal rijen bomen en de beschikbare ruimte. Zo ontstonden vergelijkbare gebieden.' Videler: 'Eerst hadden we een kaart met 35.000 stippen; dat veranderde langzaam in een kaart met gekleurde vlekken.' De groep kwam uiteindelijk tot zeven verschillende categorieën, die ieder een eigen bomenstructuur hebben: de landschappelijke boomstructuur, middeleeuwse boomstructuur, formele boomstructuur, Engelse landschapstijl-boomstructuur, Zeister profiel-boomstructuur, parken, pleinen en plantsoenen-boomstructuur en de buurtgroen-boomstructuur.

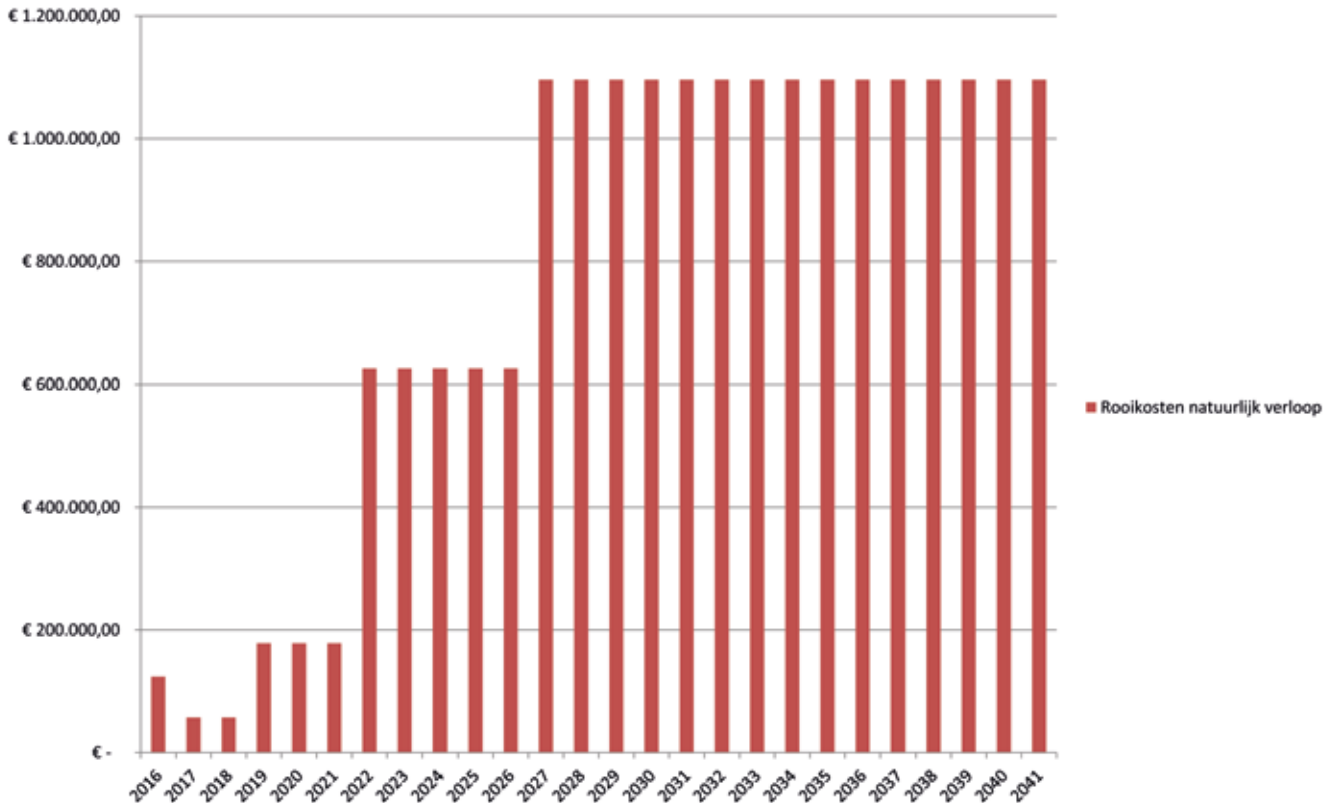
Videler: 'We hebben per categorie beschreven waaruit het groene karakter bestaat, hoeveel en welke bomen daarvoor nodig zijn en waar en wanneer bomen vervangen moeten worden.' De basis van het Lange Termijn Bomenbeheerplan is gelegd en bevat tot in detail de inrichting van de verschillende categorieën. Broekstra: 'Dat nieuwe beeld wilden we vergelijken met de huidige situatie, maar dat viel niet mee. Het beheersysteem vergde veel aanpassingen. Daarvoor hebben we iemand aan boord gehaald met verstand van bomen en van GIS. Zij heeft alle vervangings-

scenario's verwerkt, kaartmateriaal bijgewerkt en gezorgd dat we op de avonden over alle informatie uit het beheersysteem konden beschikken.' Videler: 'We moesten de gegevens uit het huidige systeem vergelijken met de nieuwe plannen. Dat was een heel gepuzzel, maar het gaf ons veel overzicht. Op basis van deze cijfers weten we precies wat ons te doen staat en kunnen we werkzaamheden perfect afstemmen met andere civiele plannen, zoals riool- en wegenvervangings.'

Boomverordening zit in de weg

Door anders te gaan denken, liep de groep tegen bestaande regelgeving aan die vastgelegd is in de Bomenverordening. Videler: 'Die verordening regelt dat voor iedere boom die weggaat een nieuwe boom geplant moet worden. Die verordening gaf rechtszekerheid, maar leverde tegelijkertijd veel procedures op tussen voor- en tegenstanders. Toen we echt anders gingen denken, bleek de verordening beperkend te werken. Het bleek niet altijd nodig om een nieuwe boom te planten. En soms wil je gezonde bomen kunnen kappen om in één keer een goede nieuwe laan voor de toekomst te kunnen neerzetten. Voor gemeentelijke bomen in Zeist gaat het nieuwe Bomenbeheerplan inmiddels boven de Bomenverordening. Het heeft wel vier jaar geduurd voordat het zover was.'

Prognose rooikosten natuurlijk verloop (bron: VTA 2015)

Prognose rooikosten natuurlijk verloop.

Op 6 september werd het nieuwe Lange Termijn Bomenbeheerplan van 102 pagina's in de gemeenteraad van Zeist besproken. Broekstra: 'De raad had het lef om bewoners echt invloed te geven. Dan moet je ook de consequenties aanvaarden en dat hebben ze gedaan. Het nieuwe plan is unaniem aangenomen en de komende vijftien jaar wordt er door de gemeente Zeist geïnvesteerd. Voor de volle zeventig jaar is 48 miljoen euro nodig. Daarnaast is een extra storting van 2,1 miljoen euro in het Bomenfonds gedaan. Tijdens de zitting op 6 september waren er geen vragen en was er geendebat. Iedere fractie heeft het woord gevraagd en de algemene tendens was zeer positief: stop de pot vol, zodat dit plan ook echt uitgevoerd kan worden. Het is inhoudelijk een ijzersterk plan, dat nooit zonder de samenwerking met burgers gemaakt had kunnen worden. Die samenwerking leidde tot een groot politiek draagvlak.'

Videler: 'We hebben inzichtelijk gemaakt dat we meer geld nodig hebben. De piek van bomensterfte loopt vanaf 2023. We weten nu waar en wanneer de bomensterfte plaats zal vinden en hebben een kant-en-klaar plan. Op basis van dat plan is nu genoeg geld beschikbaar.'

Gezondverstand-samenwerking

Broekstra en Videler kijken met grote tevredenheid terug op het proces van de afgelopen jaren en zijn als ambtenaar veranderd. Broekstra: 'Je komt ergens toe als je met elkaar in gesprek gaat. Als we dat niet hadden gedaan, waren we bij de bekende standpunten gebleven. De intensieve samenwerking met burgers heeft ervoor gezorgd dat het plan op deze manier is aangenomen. Het vertrouwen, ook vanuit de politiek en de raad, was groot. Voor de inwoners was het belangrijk om invloed te hebben op hoe Zeist eruit gaat zien. Door invloed ontstond zeggenschap. Als ambtenaren hebben wij geleerd om ruimte te geven en ons dienstbaar op te stellen. We moesten ons kwetsbaar opstellen en benoemen wat er onderhands speelde. De sfeer was belangrijk: stel echte vragen en luister naar het antwoord. Deze aanpak passen we ook toe in tal van andere projecten en ook daar werkt het.'

Nu het plan is vastgesteld, moet de rest van Zeist erbij betrokken worden

Videler: 'We zijn benieuwd hoe de bewoners gaan reageren op de aanpak van categorieën. Het zal ongetwijfeld verschil van mening opleveren.'

Daarnaast gaan we per buurt maatwerkplannen maken. Hoe gaan we burgers daarbij betrekken? Wat we voor de stad in zijn geheel gedaan hebben, doen we bij de buurten in het klein. Dat wordt nog wel een uitdaging, maar daar hebben we veel zin in.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6118